

การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จใน การจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง*

ชุมพล เสงี่ยมจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของจังหวัดในเขตภาคเหนือ โดยใช้วิธีการผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อเป็นรูปแบบเชิงสมมติฐานเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การปรับรูปแบบเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ : ศึกษาพหุกรณี วิเคราะห์ด้วยการสรุปอุปนัย เพื่อตรวจสอบและขยายรูปแบบ ทำให้ได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ปรับแล้ว และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ประกอบด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตจังหวัดภาคเหนือ ปี พ.ศ. 2546 จำนวน 1,450 กองทุน

ผลการวิจัยแสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรในรูปแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรผลสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ร้อยละ 75

* อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ้ง วิทยานิพนธ์การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2547

DEVELOPMENT OF A CAUSAL MODEL OF SUCCESS IN RURAL AND URBAN COMMUNITY FUNDING MANAGEMENT*

Chumpol Semakhun

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop a causal model of success in rural and urban funding management in the northern provinces of Thailand. The study used a mixed approach of qualitative and quantitative research methods. There were several steps to the study: firstly building a hypothetical causal model for rural and urban community funding management from related texts and theories; secondly, adapting the hypothetical model through qualitative, multi-cased research. The validation and extension of the model through induction resulted in the modified causal model of success in rural and urban community funding management. The final step applied quantitative methods in order to develop and examine goodness of fit measures for the model. The sample consisted of 1,450 rural and urban funding programs in the northern provinces, 2003. Data were collected with questionnaires.

Results indicated that the causal model developed provided a good fit to the empirical data, accounting for 75% of the observed variance among the funding programs.

* Doctoral dissertation in Educational Research and Evaluation , Naresuan University under the advice of Assoc. Prof. Samran Mejang, Ph.D.

ความนำ

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นดัชนีสำคัญของการพึ่งตนเองได้ของชุมชนซึ่งมีตัวแปรที่ต้องศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประกอบกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกองทุนที่ดั่งขึ้นมาใหม่ การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงจึงไม่สามารถทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม ดังนั้นการที่จะได้ตัวแปรเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงจำเป็นต้องศึกษาจากบริบทที่เป็นจริงและต้องศึกษาในเชิงลึก ซึ่งก็คือการดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถอ้างอิงไปยังประชากรได้

ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้วิธีการผสมผสานทั้งวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้เกิดความครอบคลุม ชัดเจนและถูกต้อง อันจะช่วยให้ผู้บริหารกองทุนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบปัจจัยและแนวทางในการบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนนี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ
3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการผสมผสาน (Mixed Methodology) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเป็นรูปแบบเชิงสมมติฐานเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 ปรับรูปแบบเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพ : ศึกษาพหุกรณี ประกอบด้วย

1. หมู่บ้านลำไย ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน
2. ชุมชนลิ้นจี่ ซึ่งเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน
3. หมู่บ้านมะขาม ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน
4. ชุมชนมะม่วง ซึ่งเป็นชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน

ทำการวิเคราะห์สรุปอุปนัย ซึ่งจะได้มาจากทฤษฎีโครงสร้างการหน้าที่ (Structural-Functional Theory) เพื่อนำมาปรับตัวแปร และขยายรูปแบบ ทำให้ได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ปรับแล้วอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อใช้เป็นรูปแบบเชิงสมมติฐานที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 1,450 กองทุน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของจังหวัดในภาคเหนือ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นด้วยโปรแกรมลิสเรล 8.30

ผลการวิจัย

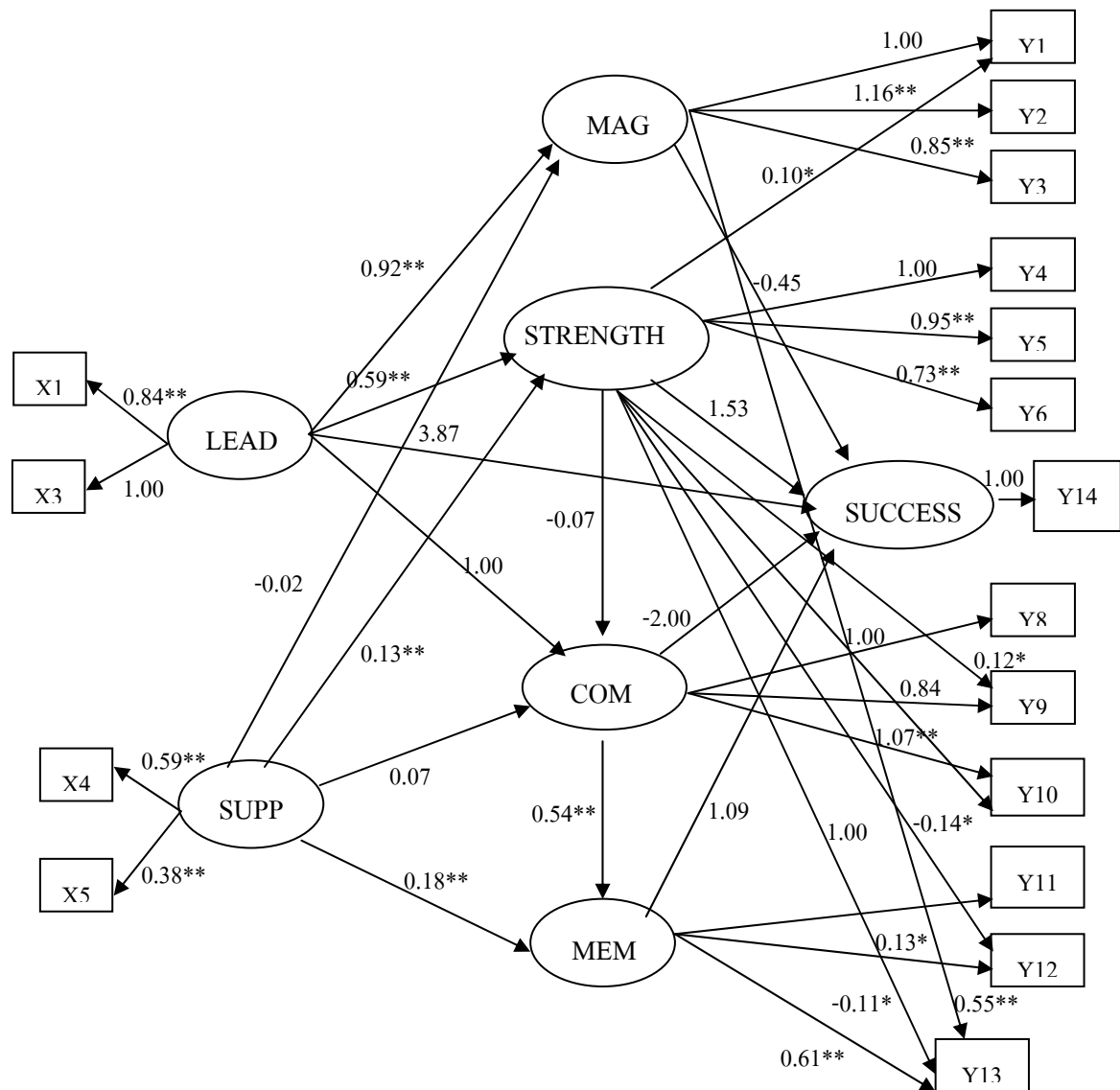
1. การศึกษาตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการปรับตัวแปรและขยายรูปแบบดังนี้

1.1 การปรับตัวแปรสังเกตได้ คือปริมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นได้รับการสนับสนุนจากภายในชุมชน และปริมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากเอกชนเป็นได้รับการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน นอกจากนี้ตัวแปรวัดได้ ความพึงพอใจของคณะกรรมการ ปรับเป็นความพึงพอใจในการทำงาน และความพึงพอใจในกฎระเบียบ ส่วนตัวแปรวัดได้ คุณภาพของสมาชิกกองทุน เพิ่มตัวแปรวัดได้ 1 ตัว คือ ความพึงพอใจของสมาชิก

1.2 การขยายโมเดลมีการเพิ่มเส้นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากคุณภาพของคณะกรรมการกองทุนไปยังคุณภาพของสมาชิกกองทุนอีกหนึ่งเส้น

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการปรับรูปแบบโดยเพิ่ม

เส้นอิทธิพลครั้งละ 1 เส้น จำนวน 26 เส้น ดังภาพที่ 1 พบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 92.20 ที่องศาอิสระ (Degree of Freedom) เท่ากับ 79 ระดับความมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.1470 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.97 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.023 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์มีค่า (χ^2/df) เท่ากับ 1.167 ซึ่งน้อยกว่า 2.00 จึงถือว่ารูปแบบที่ตรวจสอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่น่าพอใจ (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และสมชาย สว่างเนตร, 2535) ส่วนค่าความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้สูงสุด ได้แก่ ตัวแปรกลยุทธ์การบริหาร (Y2) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.90 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (SUCCESS) มีค่าเท่ากับ 0.75 แสดงว่าตัวแปรในรูปแบบสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (SUCCESS) ได้ร้อยละ 75

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 1 แสดงค่าอิทธิพลรวม ค่าอิทธิพลทางอ้อม และค่าอิทธิพลทางตรง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ตัวแปรผล	คุณภาพของการบริหารจัดการ (MAG)			ความเข้มแข็งของชุมชน (STRENGTH)			คุณภาพคณะกรรมการกองทุน (COM)			คุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM)			ความสำเร็จของการจัดการ กองทุนหมู่บ้าน (SUCCESS)		
	TE	IE	DI	TE	IE	DI	TE	IE	DI	TE	IE	DI	TE	IE	DI
ภาวะผู้นำของประธานกองทุน (LEAD)	0.92** (0.07)	-	0.92** (0.07)	0.59** (0.08)	-	0.59** (0.08)	0.96** (0.07)	-0.04 (0.04)	1.00** (0.08)	0.52** (0.10)	0.52 (0.10)	-	3.02** (1.15)	-0.85 (5.85)	3.87 (6.52)
การได้รับการสนับสนุนของกองทุน(SUPP)	-0.02 (0.03)	-	-0.02 (0.03)	0.13** (0.04)	-	0.13** (0.04)	0.06 (0.03)	-0.01 (0.01)	0.07 (0.04)	0.21** (0.05)	0.03 (0.02)	0.18** (0.04)	0.32 (0.43)	0.32 (0.43)	-
คุณภาพของการบริหารจัดการ (MAG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-0.45 (4.05)	-	-0.45 (4.05)
ความเข้มแข็งของชุมชน (STRENGTH)	-	-	-	-	-	-	-0.07 (0.06)	-	-0.07 (0.06)	-0.04 (0.03)	-0.04 (0.03)	-	1.62 (1.31)	0.09 (0.18)	1.53 (1.37)
คุณภาพคณะกรรมการกองทุน (COM)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0.54 (0.08)	-	0.54 (0.08)	-1.42 (2.30)	0.59 (1.19)	-2.00 (2.53)
คุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.09 (2.19)	-	1.09 (2.19)

¹ไค-สแควร์ = 92.20; p = 0.1470; df = 92; RMR = 0.023; GFI = 0.98; AGFI = 0.97; χ^2/df = 1.167

**p < 0.01

ส่วนค่าอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (SUCCESS) พบว่า ตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับอิทธิพลทางตรงมีค่าเป็นบวกจากตัวแปรภาวะผู้นำของประธาน (LEAD) ความเข้มแข็งของชุมชน (STRENGTH) และคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) โดยมีค่าเท่ากับ 3.87, 1.53 และ 1.09 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าภาวะผู้นำของประธานเป็นสาเหตุสำคัญต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่วนตัวแปรคุณภาพการบริหารจัดการ (MAG) มีค่าอิทธิพลทางตรงเป็นลบ ต่อตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีค่าเท่ากับ -0.45 ซึ่งแสดงว่า การบริหารจัดการกองทุนตามหลักการที่ยึดถือระเบียบที่รัดกุม เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่สูงสุดต่อองค์กรจะเป็นอุปสรรคหรือมีผลเสียต่อความสำเร็จของกองทุน นอกจากนี้ยังส่งผลให้ตัวแปรคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน (COM) มีค่าอิทธิพลทางตรงเป็นลบต่อตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ -2.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนที่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายภายใต้การบริหารจัดการที่เคร่งครัดเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกองทุนนั้น จะเป็นอุปสรรค หรือมีผลเสียต่อความสำเร็จของกองทุน แต่เมื่อนำค่าอิทธิพลทางอ้อมมาพิจารณาประกอบแล้ว พบว่า ตัวแปรคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน (COM) ส่งผ่านตัวแปรคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.59 ซึ่งแสดงว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายของคณะกรรมการกองทุนจะส่งผลต่อความมีคุณภาพของสมาชิกและจะส่งผลโดยอ้อมต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นอกจากนี้ยังมีค่าอิทธิพลทางอ้อมอื่น ๆ ที่ให้ค่าอิทธิพลทางอ้อมเป็นบวกแก่ตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้แก่ ตัวแปรการได้รับการสนับสนุนของกองทุน (SUPP) ส่งผ่านไปยังตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชน (STRENGTH) ตัวแปรคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน (COM) และตัวแปรคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) มีค่าเท่ากับ 0.32 ส่วนตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชน (STRENGTH) ส่งผ่านตัวแปรคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน (COM) และตัวแปรคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) มีค่าเท่ากับ 0.09 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านจะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อ ๆ กันไป และไม่ได้ขึ้นอยู่กับการส่งผลทางตรงของปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ยกเว้นตัวแปรภาวะผู้นำของประธาน (LEAD) ส่งผ่านตัวแปรคุณภาพการบริหารจัดการ (MAG) มีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ -0.85 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากองทุนที่มีผู้นำที่มีประสิทธิภาพส่งผลผ่านการบริหารจัดการกองทุนที่ดี แต่จะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของกองทุน

ส่วนค่าอิทธิพลรวมของตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่าตัวแปรที่ให้ค่าอิทธิพลรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ตัวแปรภาวะผู้นำของประธาน (LEAD) มีค่าเท่ากับ 3.02 ซึ่งเป็นตัวแปรที่ให้ค่าอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ตัวแปรความเข้มแข็งของชุมชน (STRENGTH) ตัวแปรคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) และตัวแปรการได้รับการสนับสนุนของกองทุน (SUPP) ซึ่งให้ค่าอิทธิพลรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติมีค่าเท่ากับ 1.62 , 1.09 และ 0.32 ตามลำดับ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการตรวจสอบรูปแบบที่พัฒนาแล้ว พบว่ามีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของประธาน มีค่าอิทธิพลทางตรงเป็นบวกต่อคุณภาพการบริหารจัดการความเข้มแข็งของชุมชน คุณภาพของคณะกรรมการกองทุน และคุณภาพของสมาชิกกองทุน ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นอภิปรายได้ดังนี้

1.1 จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของประธาน ได้ส่งผลทางตรงเป็นบวกต่อคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งหมายถึงการที่ประธานกองทุนมีภาวะของความเป็นผู้นำสูงอันประกอบไปด้วยคุณลักษณะ ความสามารถเชิงกลยุทธ์ และความสามารถในการสร้างความร่วมมือ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยส่งเสริมและมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการกองทุนเป็นอย่างมาก และประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ในส่วนของคุณลักษณะของผู้นำ เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญประการแรกสำหรับการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำและเป็นเหตุผลประการแรกด้วยเช่นกันที่สมาชิกกองทุนได้ลงมติเห็นชอบให้บุคคลดังกล่าวดำรงตำแหน่งประธานกองทุน ซึ่งคุณลักษณะต่าง ๆ ของประธานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสดงออกและรูปแบบการบริหารจัดการ กล่าวคือ การที่ประธานกองทุนมีภูมิหลังทางด้านนิสัยใจครอบคลุมจนทัศนคติ และความเชื่อส่วนตัว เมื่อมีปัจจัยภายนอกอันได้แก่ สถานการณ์ภายนอกเข้ามากระทบ ภูมิหลัง ทัศนคติ และความเชื่อดังกล่าวจะถูกประมวลผลหรือแปรผลออกมาเป็นพฤติกรรมซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ทันเนนบาวม และชมิทท์ (Tannenbaum & Schmidt, 1958: 96) ที่ว่า บุคลิกภาพ ประสบการณ์ในอดีตและสถานการณ์ได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำ ดังนั้นคุณลักษณะผู้นำจึงมีผลต่อพฤติกรรมและรูปแบบการบริหารจัดการ กล่าวคือส่งเสริมให้ประธานกองทุนมีพฤติกรรมทางการบริหารที่ต้องการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ความรับผิดชอบแก่กรรมการทุกท่าน รวมถึงการสร้างสรรค์บรรยากาศในการทำงานเป็นทีม มีการร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนการทำงานของกรรมการอย่างเป็นกันเองตลอดเวลา

1.2 สำหรับกรณีภาวะผู้นำของประธาน ส่งผลทางตรงเป็นบวกต่อความเข้มแข็งของชุมชน สามารถอธิบายได้ว่า แม้ว่าหมู่บ้านหรือชุมชนนั้นได้สร้างและพัฒนาตนเองมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งเกิดความเข้มแข็งขึ้นในหมู่บ้านและชุมชนของตนเองมาก่อนที่จะจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองขึ้นมาก็ตาม แต่เมื่อในปัจจุบันกองทุนได้ก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนแก่สมาชิกนั้นก็ถือว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ก่อตั้งขึ้นนี้ได้เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาความเข้มแข็งของหมู่บ้านและชุมชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากบทบาทสำคัญของผู้นำกองทุนในการบริหารจัดการ ได้ส่งเสริมในการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนให้เพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพยายามให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ เพราะว่ากองทุนมีจำนวนสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนจึงเสมือนเป็นจุดเชื่อมโยงหรือศูนย์รวมของสมาชิกส่วนใหญ่ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารและเปลี่ยนข่าวสารความรู้และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้แน่นแฟ้นและต่อเนื่องตลอดเวลา กรณีกองทุนชุมชนลึ้นจีที่สมาชิกและกรรมการส่วนใหญ่ต่างมีความเห็นที่เหมือนกันว่ากองทุนสามารถทำให้รู้จักและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น

1.3 ในกรณีภาวะผู้นำของประธาน ส่งผลทางตรงเป็นบวกต่อคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน หมายความว่า การที่ประธานกองทุนเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในระดับสูงนั้นได้ส่งผลต่อความมีคุณภาพของกรรมการผู้ดำเนินงาน ซึ่งประธานกองทุนคือ ผู้ที่มีหน้าที่ควบคุมติดตามและประเมินผลเบื้องต้นเป็นระยะเพื่อที่จะได้มีการแก้ไขและปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในเรื่องคุณสมบัติของกรรมการก็ตาม แต่ประธานกองทุนก็สามารถที่จะใช้คุณสมบัติเท่าที่มีอยู่ให้เกิดคุณประโยชน์ต่อกองทุนมากที่สุดได้ ซึ่งจะส่งผลต่อไปในเรื่องของความสัมพันธ์กันในการทำงานเป็นทีมมากขึ้น เพราะตัดปัญหาเรื่องความรู้สึกถูกกีดกัน หรือการไม่มีความสามารถในการทำงานของกรรมการออกไปได้เป็นอย่างดี ซึ่งในการทำงานร่วมกันเป็นการสร้างความพึงพอใจในการทำงานแก่กรรมการกองทุนได้ในระดับหนึ่งแล้วจะทำให้การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ สามารถกระทำได้อย่างเปิดเผย ซึ่งถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและแสดงให้เห็นความมีคุณภาพของกรรมการได้เป็นอย่างดี

2. การได้รับการสนับสนุนของกองทุน มีค่าอิทธิพลทางตรงเป็นบวกต่อคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน คุณภาพของสมาชิกกองทุน และส่งผลทางตรงเป็นลบต่อคุณภาพการบริหารจัดการ ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นอภิปรายได้ดังนี้

2.1 การได้รับการสนับสนุนของกองทุน ส่งผลทางตรงเป็นบวกต่อคุณภาพของกรรมการกองทุน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานพัฒนาชุมชน คือ การที่หน่วยงานดังกล่าวได้เข้ามาให้การอบรม และแนะนำแก่กรรมการกองทุนในเรื่องของ

การดำเนินการ การทำบัญชีการเงิน ซึ่งเป็นการส่งเสริมศักยภาพของกรรมการให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานกองทุนได้ดีเพิ่มมากขึ้น สำหรับการได้รับการสนับสนุนจากภายในชุมชนที่ส่งผลต่อความมีคุณภาพของคณะกรรมการ ได้แก่ คำแนะนำ คำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในหมู่บ้านหรือชุมชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของกองทุน

2.2 การได้รับการสนับสนุนของกองทุน ส่งผลทางตรงเป็นบวกต่อคุณภาพของสมาชิกกองทุน ซึ่งอธิบายได้ว่า การที่สมาชิกกองทุนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ขาดแคลนทางด้านทุนทรัพย์และมีความประสงค์จะได้เงินทุนไปลงทุนประกอบอาชีพ จะทำให้สมาชิกกองทุนได้รับผลประโยชน์และก่อให้เกิดความรู้ถึงความเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน เพราะต่างรู้สึกถึงคุณประโยชน์ของกองทุนที่มีต่อตนเองและชุมชน โดยประการสำคัญคุณภาพสมาชิกกองทุนส่วนหนึ่งเป็นผลเนื่องมาจากคุณภาพกรรมการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการได้รับการสนับสนุนของกองทุนด้วยเช่นกัน ซึ่งเมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีสมาชิกกองทุนที่มีคุณภาพแล้ว ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ในที่สุด

2.3 การได้รับการสนับสนุนของกองทุน ที่ส่งผลทางตรงเป็นลบต่อคุณภาพการบริหารจัดการ มีค่าน้อยมากเพียง -0.02

3. จากการตรวจสอบรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า คุณภาพการบริหารจัดการ มีอิทธิพลทางตรงเป็นลบต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการจัดโครงสร้างองค์การ กลยุทธ์ที่ใช้ในการบริหาร และกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นมานั้นเป็นดัชนีบ่งชี้คุณภาพการบริหารจัดการที่เน้นการมีกฎระเบียบ และมีขั้นตอนดำเนินงานที่รัดกุม โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั้น ยังไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่าย ซึ่งแตกต่างจากสถาบันการเงินอื่น ๆ และต้องการให้ชาวบ้าน มีจิตสำนึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกองทุน มีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาด้วยคุณค่า และภูมิปัญญาของตนเอง รวมทั้งเคารพในกฎกติกาที่กำหนดร่วมกัน อันเป็นสิ่งที่ชี้วัดถึงความสำเร็จของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์สันต์ คุ่มสอาด (2542: 80-82) ที่พบปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้นำองค์กรการเงินชุมชนนั้น จะต้องประกอบด้วยกฎระเบียบเป็นที่ยอมรับของสมาชิก มีการแบ่งสายงานที่ชัดเจน มีการกระจายงานให้กรรมการได้ทำทุกคน สมาชิกให้การยอมรับในกฎระเบียบของกลุ่มโดยส่งเงินออม และชำระเงินกู้ตรงตามกำหนด รวมทั้งสามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกลุ่มได้

นอกจากนี้ประธานกองทุนเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือทิศทางการบริหารจัดการกองทุนเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวได้เริ่มต้นจากการคัดเลือกคณะกรรมการ

กองทุนจำนวน 15 ท่าน เพื่อเข้ามาทำหน้าที่ในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แต่มีข้อจำกัดของการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนก็คือ สมาชิกกองทุนเป็นผู้คัดเลือกกรรมการแต่ละท่านเข้ามาซึ่งกรรมการบางท่านเป็นคนดีแต่ไม่เหมาะสมที่จะเข้ามาทำงานในกองทุน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจคาดเดาเกี่ยวกับความสามารถในการทำงานร่วมกันและความสามารถส่วนบุคคลของกรรมการแต่ละคน จึงเป็นเรื่องที่ยากสำหรับประธานกองทุนในการจัดโครงสร้างองค์การ ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดวางตำแหน่งต่าง ๆ แก่กรรมการด้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากประธานไม่ได้อยู่ในฐานะที่มีอำนาจคัดเลือกผู้ร่วมทีมงานด้วยตนเองตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งการจัดโครงสร้างองค์การที่ดีนั้นตามแนวความคิดของ สมยศ นาวิกาน (2544: 18) คือ การแสดงให้เห็นความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างหน้าที่กับบุคคลผู้ปฏิบัติงานเอาไว้อย่างชัดเจนภายใต้กรอบวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ประกอบกับ เอ็ดวิน (Edwin, 1973) ได้กล่าวถึงการจัดองค์การที่ดีจะต้องมีการจัดแบ่งกลุ่มงาน การพิจารณาออกแบบตำแหน่งให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงขอบเขตงานและคุณค่าของเนื้องาน และเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน ตลอดจนสามารถประสานผลการทำงานจากทุกคนทุกฝ่ายให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การร่วมกัน

4. เมื่อพิจารณาคุณภาพของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งมีอิทธิพลทางตรงเป็นลบต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งนี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของคณะกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่โดยยึดถือกฎระเบียบ และขั้นตอนการดำเนินงานของกองทุนโดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกองทุนเป็นหลัก ยังไม่สอดคล้องกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จของกองทุน ประกอบกับวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายไม่ติดขัดกับระเบียบที่เคร่งครัด ส่วนตัวกรรมการมีข้อจำกัดหลายประการไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จะส่งผลให้สามารถเป็นผู้นำได้มีน้อย กรรมการส่วนใหญ่จึงเป็นเพียงผู้ปฏิบัติ การดำเนินงานต่าง ๆ ของกองทุนจึงดำเนินการภายใต้การควบคุมให้เป็นไปตามแนวทางที่ประธานได้กำหนดไว้ จึงทำให้เกิดข้อบกพร่องในการทำงานเมื่อเกิดเหตุการณ์หรือกรณีที่กรรมการต้องมีการตัดสินใจ ก็จะไม่สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่าง กองทุนชุมชนลันจี่ที่กรรมการกองทุนจะตัดสินใจหรือดำเนินการต่าง ๆ จะต้องรอให้ประธานกองทุนพิจารณาเห็นชอบก่อนจึงจะสามารถดำเนินการต่อไปได้ ซึ่งขัดแย้งกับแนวความคิดของ เคลลีย์ (Kelley, อ้างถึงใน สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2544: 198) ที่ได้กล่าวว่าคุณลักษณะของกรรมการที่มีประสิทธิผล คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจัดการตนเองได้ดี ได้แก่ ควบคุมตนเองได้ดี สามารถทำงานได้ดี ไว้วางใจได้ สามารถประเมินศักยภาพและอำนาจที่จำเป็นสำหรับตนเองในการทำงาน นอกจากนี้ผลการศึกษาของ สุเชษฐ์ มิไตรีจิตต์ (2540) ที่พบว่า การมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการนั้นจะได้รับจากการฝึกอบรม และต้องอาศัยระยะเวลา แต่เนื่องจากการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้จัดตั้งขึ้นในช่วง

ระยะเวลาสั้นๆ และเร่งดำเนินการให้บริการเงินกู้ จึงทำให้คุณภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการยังไม่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับดัชนีชี้วัดความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเท่าที่ควร แต่เมื่อพิจารณาจากค่าอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรคุณภาพของสมาชิกปรากฏว่ามีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) เป็นบวก จึงแสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการกองทุนซึ่งเป็นบุคคลในชุมชน เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน รู้จักสมาชิกในชุมชนเป็นอย่างดี จะทำให้ได้สมาชิกของกองทุนที่มีคุณภาพ จนส่งผลต่อความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงษ์สันต์ คุ่มสอาด (2542: 80-82) ที่พบว่าคณะกรรมการที่มีความรู้เกี่ยวกับสมาชิก มีการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารให้สมาชิกได้ทราบอย่างทั่วถึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์การการเงินชุมชน

5. การตรวจสอบรูปแบบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ความเข้มแข็งของชุมชน มีอิทธิพลทางบวกต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านคุณภาพของคณะกรรมการกองทุนและคุณภาพของสมาชิกกองทุน (MEM) ก็จะมีค่าเป็นบวกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพพร นิลณรงค์ (2535: ข) ที่ว่าประชาชนในชุมชนจะมีส่วนร่วมโดยตรงในกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นกิจกรรมภายในที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาภายในที่คนในชุมชนร่วมกันคิดขึ้น ส่วนกิจกรรมที่เป็นทางการหรือกิจกรรมที่มาจากภายนอกชุมชนที่ชาวบ้านประเมินว่า ตนเองมีอำนาจการควบคุมและตัดสินใจน้อยจะเข้ามามีส่วนร่วมโดยอ้อม นอกจากนี้ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง สมาชิกในชุมชนจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน มีความผูกพัน เสียสละเพื่อชุมชน มีที่ยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน มีความตื่นตัวตลอดเวลา มีความสามารถรับรู้ ความเป็นไปของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้ที่จำเป็นทางด้านอาชีพ การเมือง การปกครอง ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2541) จึงทำให้ได้คณะกรรมการที่มีคุณลักษณะดีเหมาะสม มีความสามารถสูง มีความพึงพอใจในการทำงานและเข้าใจกฎระเบียบได้ดี ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดี มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุน อันจะส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนในที่สุด

6. การตรวจสอบรูปแบบของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า การได้รับการสนับสนุนของกองทุน มีอิทธิพลทางลบต่อคุณภาพการบริหารจัดการ อย่างไรก็ตาม การที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับการสนับสนุนจากทั้งภายใน และภายนอกชุมชนนั้น จะส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการ เนื่องจากในตอนเริ่มต้นจัดตั้งกองทุน หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมและจัดการฝึกอบรมเตรียมความพร้อมแก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองตลอดจนให้คำแนะนำ

ให้คำปรึกษาในการทำงานแก่คณะกรรมการกองทุนเพื่อสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนได้ด้วยคนของหมู่บ้านหรือชุมชนเอง

นอกเหนือจากการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชนแล้ว ยังมีการสนับสนุนจากหน่วยงานภายในชุมชนที่มีบทบาทต่อคุณภาพการบริหารจัดการกองทุนอย่างสำคัญ ได้แก่ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ วัด โรงเรียน สถานีนามัย ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในชุมชนในการให้คำแนะนำปรึกษาและร่วมดำเนินการบ้างตามสมควร ซึ่งกลุ่มและองค์กรเหล่านี้ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านในการเอื้ออำนวยความสะดวกเรื่องของสถานที่ในการดำเนินการประชุมหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งความสำคัญและบทบาทของหน่วยงานและชุมชนในการสนับสนุนกองทุน ได้ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการเป็นอย่างมากในเรื่องของการวางแผนการดำเนินการต่าง ๆ ของกองทุน แต่ทั้งนี้การได้รับการสนับสนุนของกองทุน ในบางครั้งก็เป็นเสมือนการชี้นำแนวทางการดำเนินงานมากเกินไป ยกตัวอย่างกรณีกองทุนหมู่บ้านลำไย ประธานกองทุนได้กำหนดรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการภายใต้อิทธิพลของพัฒนาชุมชนและการดำเนินการต่าง ๆ หลายประการของกองทุนที่ประธานกระทำและตัดสินใจภายใต้อิทธิพลของผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ที่มิบทบาทสำคัญในหมู่บ้านและชุมชน หรือในกรณีตัวอย่างของกองทุนชุมชนลันจี่ที่ได้กำหนดกฎระเบียบกองทุนในเรื่องของอัตราค่าตอบแทนแก่กรรมการที่ได้กำหนดขึ้นภายใต้อิทธิพลของกรรมการที่มาจากกลุ่มออมทรัพย์ที่ได้เสนอให้มีการกำหนดอัตราค่าตอบแทนและอัตราการปรับเช่นเดียวกับกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวไม่มีความสอดคล้อง และไม่มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะนำมาใช้กับกองทุน ทั้งนี้เพราะว่ากลุ่มออมทรัพย์เน้นการแสวงหาผลกำไร แต่กองทุนไม่เน้นผลกำไร แต่เน้นการช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งจากการได้รับการสนับสนุนที่มากเกินไปจนเสมือนถูกแทรกแซง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการ และเป็นข้อจำกัดที่สำคัญประการหนึ่งของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า ภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนมากที่สุดนี้แสดงให้เห็นว่า ในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้นำหรือประธานกองทุนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน จึงควรมีนโยบายส่งเสริมการ

พัฒนาความสามารถในการบริหารงานของประธานกองทุนอย่างต่อเนื่องทั้งในรูปแบบของการฝึกอบรม การสัมมนา และการศึกษาดูงาน เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของประธานกองทุน

2. จากการศึกษาพบว่า คุณภาพการบริหารจัดการโดยเน้นการมีกฎระเบียบที่รัดกุมมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกองทุนนั้น ยังมีข้อจำกัดและเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีข้อผิดพลาดบางประการ ที่ทำให้ต้องมีการทบทวนถึงความสอดคล้องกันของนโยบาย กับการนำไปปฏิบัติจริง ตลอดจนบริบทต่าง ๆ ทั้งทางวัฒนธรรม และสังคมของชุมชนนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขหรือปรับเปลี่ยนนโยบายหรือแนวทางการปฏิบัติในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากในการประเมินความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้นำคะแนนการประเมินจัดระดับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของกรมการพัฒนาชุมชนมาใช้เป็นข้อมูล ซึ่งเป็นการประเมินในขณะที่บางกองทุนยังดำเนินการไม่ครบ 1 ปี และนำเอาตัวแปรบางตัวที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการกองทุนมาประเมินด้วย เช่น การปลอดจากยาเสพติดของหมู่บ้าน เป็นต้น จึงทำให้ข้อมูลที่ได้ออยู่นอกกรอบของวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้วิธีการประเมินความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่หลากหลาย เพื่อความครอบคลุม ชัดเจนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากประธานและกรรมการกองทุนเท่านั้น มิได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกของกองทุน เนื่องจากเป็นกองทุนที่ตั้งขึ้นมาใหม่ สมาชิกของกองทุนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนเท่าไรนัก จึงอาจทำให้ข้อมูลที่ได้จากสมาชิกมีความคลาดเคลื่อน แต่ในขณะนี้กองทุนหมู่บ้านได้ดำเนินการจัดตั้งมาเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว และสมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปจึงสมควรอย่างยิ่งที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น

3. การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ข้อมูลที่นำมาศึกษานั้นมีทั้งข้อมูลระดับบุคคล ข้อมูลระดับกองทุน และข้อมูลระดับชุมชน ซึ่งข้อมูลที่มีระดับแตกต่างกันอาจทำให้มีผลต่อตัวแปรตามความสำเร็จในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นจึงควรนำการวิเคราะห์พหุระดับ (Hierarchical Linear Model: HLM) มาใช้ศึกษาด้วยก่อนที่จะดำเนินการวิเคราะห์เส้นทางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ถวิล ตรีวรปรัชญ์. (2544). การพัฒนาศักยภาพการบริหารขององค์การชุมชนโดยวิธีการประชุมระดมความคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (F.S.C.) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน : กรณีศึกษากิ่งอำเภอเมืองยาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นพพร นิลณรงค์. (2535). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีบ้านไม้ตะเคียน ตำบลตะเคียนปม กิ่งอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2541). วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา. พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พงษ์สันต์ คุ่มสอาด. (2542). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้นำองค์กรการเงินชุมชน. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วนิดา ลิ้มจิตสมบุญ. (2536). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน: กรณีศึกษาหมู่บ้านสามทองและหมู่บ้านดงลิ้นจี่ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิเคราะห์ทางสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2539). ระบบงานธุรการสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: ดีไลท์.
- สมยศ นาวิการ. (2544). การบริหาร = Management (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สุเชษฐ์ มีไมตรีจิตต์. (2540). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2544). ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ (Leadership : Theory and Practice). สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3).
- Filippo, E. B. (1973). *Principle of personnel administration*. New York: Mc Graw-Hill.
- Rebert T., & Warren, H. S. (1958). How to choose a leadership pattern. *Harvard Business Review*, March-April.
- Victoe, H.V., & Philip W. Y. (1973). *Leadership and decision making*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.

ผู้วิจัย

ชุมพล เสมอจันทร์ เป็นอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จังหวัดพิษณุโลก 65000; semakhun@hotmail.com, chumpol@psru.ac.th อนุมัติ กศ.บ. (คณิตศาสตร์)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน, น.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, วท.ม. (สถิติประยุกต์)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กศ.ด. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร